

HET GEHEUGENBOEK

Lara Avery, Tineke Funhoff (vert.)

Luitingh-Sijthoff

(door Anne-Marie Tassier)

OVER DE MAKER

Lara Avery is een Amerikaanse schrijfster uit Kansas. Ze heeft al een paar boeken geschreven, oa. over Marie Curie en Jane Goodall, maar *The Memory Book*, *Het Geheugenboek* dus, is het eerste dat vertaald werd in het Nederlands.

Ze hield al een dagboek bij toen ze nog maar 8 jaar was want ze mocht maar af en toe tv kijken van haar ouders. Lezen mocht wel, hoe meer hoe liever en dus leende ze zoveel boeken als maar toegelaten was in de bib: 15 boeken voor 2 weken. "Ik las echt àlles, ik vond het heerlijk om mezelf te verliezen in iemands verhaal. En ik kan het nog altijd niet geloven dat ik dat nu mag doen voor mijn lezers!" Ze werkt liefst voor jongeren, young adults, omdat je dan breder kunt schrijven, vindt ze. Jongeren zijn nog volop aan het zoeken; ze maken keuzes, ze mogen ook veel meer fouten maken en dus beleven ze ook meer avonturen. Toen haar gevraagd werd wat ze aan haar lezers wil meegeven antwoordde ze: "Boeken maken dat je in iemands gedachten kunt stappen. Ik zou willen dat jongeren daar dan even bij stilstaan, dat ze rekening houden met anderen en met hun onzichtbare innerlijke leven. Zo bouw je empathie op (meevoelen) en hoe meer levens geleid worden door empathie, hoe eerlijker en meevoelender we kunnen zijn in onze eigen gemeenschap. Ik zou heel trots zijn als ik daar een klein beetje aan kan bijdragen."

VOORAF: LEESMOTIVATIE

Sommige juryleden zullen in het begin moeite hebben met dit boek want Sammie is niet voor niets slim, misschien wel hoogbegaafd en ze pakt graag uit met haar kennis en de moeilijke boeken die ze leest. Veel details zijn ook erg Amerikaans: over highschool, politiek, literatuur enz. Je hebt kans dat ze afhaken. Maar naarmate haar ziekte vordert gaat Sammie eenvoudiger schrijven en dan leest het boek ook makkelijker. Het loont de moeite om de lezers daarop te wijzen en hen aan te moedigen om vooral door te lezen.

1. VERHAAL

Waar gaat het over?

Sammie McCoy is 17, ze woont met haar ouders een broer en twee zusjes in het saaie stadje South Strafford. Ze gaat eindexamen doen en wil dan naar de universiteit. En ze wil mensenrechtenadvocaat worden. Dat moet wel lukken want ze is slim en ze studeert keihard. Haar klasgenoten vinden haar soms tè slim, een beetje een nerd. Als ze last begint te krijgen van haar ogen blijkt dat ze een zeldzame ziekte heeft, een soort van dementie, waardoor ze haar geheugen zal kwijtraken en snel zal aftakelen. Ze is niet van plan om zich daarbij neer te leggen en gaat alles opschrijven wat ze weet. Echt alles. Ze schrijft het als een dagboek voor haar toekomstige ik. Behalve haar ouders en haar schooldecaan mrs. Townsend mag niemand weten hoe ziek ze is. Toch zegt ze het aan Cooper, de buurjongen en ooit haar

jeugdviendje, want die voelt dat er iets mis is en hij blijft doorvragen tot ze het vertelt. Ze is bang dat als het uitkomt ze niet mee mag doen met de nationale debatkampioenschappen, samen met haar vriendin Maddie. Maar tijdens de finale stort ze in, ze weet zelfs niet meer waar ze is. Sammie realiseert zich dat haar lichaam haar in de steek laat maar ze blijft positief. Ze heeft nu ook een vriendje, Stuart Shah, een veelbelovende student die schrijver wil worden. En ondanks alles geniet ze volop. Cooper helpt haar met trucs om hoe dan ook haar eindexamens te halen en op de diploma-uitreiking slaagt ze er in als beste leerling een prachtige slotspeech te houden. Het geluksgevoel mag niet blijven duren, op weg naar het klasfeest raakt ze volkomen in de war en weet ze niets meer. Het is Cooper die haar vindt en naar het ziekenhuis brengt. Nu weet iedereen hoe ziek ze is. Ze wil het liefst dood. Stuart is verdrietig en wil zoveel mogelijk helpen. Hij is ook heel veel bezig met zichzelf en met zijn schrijven. Het is Cooper die altijd de juiste dingen zegt, altijd op het juiste moment daar is en altijd weet wat hij moet doen. Als hij bekend dat hij altijd van haar gehouden heeft beseft Sammie dat ze ook van hem houdt. Kort daarna overlijdt ze. Het boek eindigt met afscheidsberichtjes van alle mensen die van Sammie houden.

Personages

Sammie McCoy 17 jaar – Ze heeft een brilletje, vindt zichzelf niet mooi (“Ik heb een enorme kont op struisvogelpoten.” (p.20) maar heeft wel een uitstekend stel hersens en daar is ze trots op. Ze is dol op fantasy en The Lord of the Ring is haar lievelingsboek, maar ze leest ook serieuze kranten en moeilijke artikelen. Ze is positief en ambitieus, zelfs een vreselijke ziekte kan haar niet tegenhouden om de beste van de klas te zijn. Ze is idealistisch, sterke vrouwen zijn haar rolmodellen.

De familie van Sammie, haar ouders Gia en Mark McCoy – lieve, aardige mensen met veel gevoel voor humor. Soms knalt het omdat ze zo bezorgd zijn. Zo willen ze dat er altijd iemand met een EHBO-diploma bij is als Sammie ergens heen gaat.

Haar broer Harrison 13 jaar, zusjes Bette 9 jaar en Davy 6 jaar.

Cooper Lind 17 jaar – buurjongen, was vroeger een soort broertje, beste vriend, tot hij vier jaar geleden uit het honkbalteam geschopt werd omdat hij wiet rookte en hij dacht dat Sammy hem daarvoor minachtte. Hij is knap, populair en is altijd van haar blijven houden, maar dat weet ze niet. Coop doet er alles aan om haar aan het lachen te maken en haar tot het einde toe te steunen. Zo heeft hij stiekem zijn EHBO-diploma gehaald.

Stuart Shah 18 jaar – student, woest aantrekkelijk, kleedt zich altijd heel zorgvuldig, vaak in het zwart. Hij zal misschien ooit een wereldberoemd schrijver worden. Hij vindt Sammie boeiend, en als hij hoort dat ze ziek is wil hij helpen. Hij meent het goed maar soms werkt hij Sammie op de zenuwen. (p.283)

Maddie Sinclair – klasgenootje, lesbisch, vrijgevochten, leuke meid. Samen met Sammie wint ze het ene debattoernooi na het andere. Behalve de finale, Maddie voelt zich bedrogen en misbruikt als ze ontdekt dat Sammie verzwegen heeft hoe ziek ze is.

Vertelperspectief

Dit is een ik-verhaal. De ik-persoon richt zich naar de lezer en dat is ze zelf, haar toekomstige ik. Maar de lezers, dat zijn natuurlijk ook wij.

Het wordt opgeschreven op een laptop, vaak op het moment zelf dat iets gebeurt.

Soms bevat het ook e-mails, chats en sms-jes.

Soms mag iemand anders de laptop gebruiken om iets aan de ik-persoon te vertellen. Op het eind worden zo ook enkele afscheidsboodschappen toegevoegd.

Door dit heel persoonlijke vertelperspectief zit je echt op de huid van de personages.

- Vanuit welke persoon wordt het verhaal verteld?
- Welk effect heeft dit?

Structuur

Sammie bereidt zich voor op de dag dat ze zich niets meer zal herinneren. Dan is dit boek haar geheugen.

- Hoe is dit boek opgebouwd? Laat de juryleden de verschillende onderdelen benoemen.
 - Het begint als een dagboek op de laptop van Sammie waarin ze rechtstreeks praat met haar

toekomstige ik.

- o Geleidelijk aan komen er chatberichten bij, e-mails, brieven enz.
- o Soms is het een woord of een zinnetje op een pagina (p.91)
- o Soms kijkt ze in de toekomst als ze zich inbeeldt hoe het debat-kampioenschap zal verlopen. (p.96)
- o Soms schrijft ze herinneringen op, soms een verslag van wat er gisteren gebeurde, maar ook soms wat er op het moment zelf gebeurt. (p.83.)
- o Soms is het de uitgeschreven tekst van een bandopname: het verhaal hoe haar ouders elkaar hebben ontmoet. (p.353)
- o Soms fantaseert Sammie de biografieën van haar broer en zusjes (p.279 p.292, p.300)
- o Soms typt ze letterlijk wat ze denkt als ze een terugval heeft, haar korte termijn geheugen is weg en is ze weer een klein meisje. Hoe merk je dat? (p.253) Ze schrijft fouten, vergeet punten en komma's en ze weet niet wie haar jongste zusje is.
- o In het begin schrijft ze alles zelf, naar het einde toe laat ze anderen toe. Eerst Coop. (p.234)
- o Wanneer is dat? Nadat ze de weg kwijt was, letterlijk en figuurlijk, op weg naar het eindexamenfeestje. Ze kan niet meer verbergen hoe ziek ze is.
- o Soms wil ze niet schrijven over hoe erg het allemaal is, alsof de ziekte zo plots zal verdwijnen, en omdat "ik het niet zo geweldig vind om me die momenten weer te herinneren." (p.278)
- Is die indeling altijd logisch, vind je?
- Wat vind je van die afwisseling?
- Is het geloofwaardig dat ze de hele tijd met haar laptop rondsjuwt en hele verhalen opschrijft? Bijvoorbeeld p.83: ze is weggegaan op het feestje en zit op de motorkap van Maddies auto te typen als Stuart haar komt zoeken.

Boodschap

In interviews vertelt Lara Avery dat ze zeker geen sentimenteel verhaal wilde schrijven over een doodzieke heldin. Daar heeft ze een hekel aan. Mensen met een zware ziekte hebben er recht op dat hun verhaal met respect opgeschreven wordt. Daarom is het Sammie die het boek "schrijft". Zij controleert haar eigen verhaal. Zij bepaalt hoeveel ze kwijt wil over de negatieve gevolgen van haar ziekte en wanneer ze haar optimisme wil tonen. En, wanneer het echt heel erg wordt, is zij het die beslist wat we mogen weten. Lara Avery: "Pas toen het boek klaar was realiseerde ik me dat ik hoop dat het meisjes zal inspireren om hun eigen leven op te schrijven eender op welke manier, maar dat ze hun verhalen controleren zoals Sammie het doet. In deze tijd van social media lijkt een dagboek misschien ouderwets maar juist omdat je het voor jezelf schrijft moet je je niet beter voordoen dan je bent, niemand lacht je uit, je moet je niet generen als je iets niet snapt of als je nadenkt over moeilijke, grote dingen.

Ik weet nog goed dat toen ik een tiener was ik mezelf altijd anders voordeed. Ik wilde het meisje zijn dat men van me verwachtte. Ik speelde een rol: voor jongens die ik leuk vond, voor mijn ouders, mijn leraren, mijn vriendinnen. Als je niet uitkijkt gaan vrouwen dat hun hele leven doen. Een eerlijk dagboek dat jij alleen mag lezen helpt je je eigen leven te controleren."

- Wat vind jij daarvan?
- Kun jij die ideeën terugvinden in dit boek?
- Voor wie schrijft Sammie? Voor haar toekomstige ik.
- Is ze eerlijk tegenover zichzelf? Misschien niet helemaal omdat ze zeker in het begin haar ziekte minder erg wil maken.
- Waarom doet ze dat? Om zichzelf te beschermen; om sterk te blijven. Ze speelt dus een rol. Ook als ze 'vals speelt' bij de examens: ze wil de beste blijven ook al weet ze dat het niet meer zo is. (p. 172)
- Maar wat vindt ze van de plaatjes op social media? "Ik denk dat mensen op foto's vaak doen alsof ze plezier hebben ...enz." (p.84) Naargelang ze zieker wordt gaat ze ook de waarheid niet meer uit de weg. (p.145) "Hield ik echt iemand voor de gek?"
- Sammie wil niet dat Maddie weet hoe ziek ze is omdat ze de debatwedstrijd niet in gevaar wil brengen. Maar Maddie voelt zich bedrogen en ze is razend. (p.158 p. 208) Waarom denk je? Is ze boos omdat ze de wedstrijd verloren hebben? Of is ze boos omdat Sammie haar niet vertrouwde?
- Begrijp jij Sammie?
- Hoe zou jij het vinden als iemand, waarvan je denkt dat ze een echte vriend of vriendin is, zulke grote

geheimen voor je heeft? En zou jij het vertellen als je zelf heel ziek bent? Zou je bang zijn dat men je anders gaat behandelen? Of je raar gaan vinden? Of wil je er gewoon niet over praten, dan hoeft je er ook niet over te denken.

- Ben je pas een goede vriendin of vriend als je elkaar alles vertelt?

Moeilijk?

Zeker in het begin van dit Geheugenboek gebruikt Sammie nogal wat moeilijke woorden en begrippen.

- Waarom zou ze dat doen? (ze is nou eenmaal in heel veel dingen geïnteresseerd, en ze is slim. Ze laat graag merken hoeveel ze weet.)

De schrijfster Lara Avery wil zo laten merken hoe ingrijpend de ziekte NPC is want geleidelijk aan wordt de tekst eenvoudiger. Ook al omdat Sammie zelf niet meer op de juiste woorden komt.

- Kun je daar voorbeelden van vinden?
 - o p.264 “..Nadat tante dinges Maddie wegriep...”
 - o p.286 “Mijn - hoe heet dat, met de benzine – tank is bijna leeg.”
 - o p.278 “.. ik was het woord voor *fornuis* vergeten.” Dit hoofdstuk heet “Die monsterlijke vrouw die ze op zolder vasthouden in dat ene boek” Waar slaat dat op?! Er staat niets van in dat hoofdstuk. Het is een verwijzing naar het boek *Jane Eyre* van Charlotte Brontë. Als mensen niet op een woord, een titel of een naam kunnen komen proberen ze er een omschrijving voor de geven. Zoals: “ Dat boek over dat meisje met rooie vlechtjes en ze heeft een paard op het balkon.” Of “Die jongen die speelt in die serie over politie in de buurt, en hij is zwart en ... en ...” Na een poosje kom je dan wel op de naam! (Pipi Langkous en Obi, natuurlijk!)

Dit boek speelt in de VS, de vertaler heeft heel veel Amerikaanse begrippen gewoon overgenomen, bijv. over het schoolsysteem. Of namen van boeken, kleding, t-shirtlogo's, de hele uitleg over haar ziekte.

- Kun je voorbeelden geven?
 - o The Poisonwood Bible p.12 (een boek uit 1998 van Barbara Kingsolver over een familie protestantse zendelingen in Kongo. Sammie moet er een boekbespreking over schrijven.)
 - o propositietoespraken p.21 (onderdelen van een debat)
 - o Elizabeth Warren p.132 – p.161 (Amerikaanse hoogleraar en senator die zich o a inzet voor de bescherming van de consument.) Sammie bewondert haar mateloos.
 - o p.251 “... een concept waar iedereen heel veel om gaf maar toch geen echt mens; een generator van consequenties.”
- Heb je die soms overgeslagen? Kon je nog volgen? Vond je het lastig? Of kan het je niets schelen: het zijn maar details, het belangrijkste is dat je de gevoelens van Sammie begrijpt? Of ben je gaan googelen?
- Vind je ook dat Sammie soms een beetje opschept met haar geleerdheid, zelfs naar haar toekomstige zelf? Bijvoorbeeld over die filosofen waarmee ze zou willen vrijen, Kierkegaard, Descartes enz. p. 26?

2. VERWERKING

Taakgroep en feminisme

In een interview zegt de schrijfster dat Sammie een ambitieuze, feministische laatstejaars is.

- Wat is een feministe? (Iemand die vindt dat mannen en vrouwen gelijk zijn. Die wil dat mannen en vrouwen gelijke kansen krijgen.)
- Heb jij gemerkt dat Sammie feminist is? Is dat belangrijk? (p. 133) “...bedenken dat vrouwen een heleboel kunnen.”

Sammie zoekt inspiratie bij haar favoriete feministische iconen. Haar NPC-taakgroep. (p. 132) In het Engels is het waarschijnlijk 'taskforce', dat klinkt wel krachtiger! Ze kiest voor vijf vrouwen waarvan ze denkt dat hun voorbeeld haar zal helpen de ziekte te overwinnen.

- o Senator Warren omdat ze onvermoeibaar was in haar onderzoek naar misstanden.
- o Beyonce, een onafhankelijke vrouw die trots is op zichzelf.
- o Malala, omdat ze zich inzet voor kinderrechten.
- o Serena Williams, omdat ze alles doet voor haar sport

- Dokter Clarkington, omdat ze haar vertrouwt.

Opdracht:

Maak een Taakgroep voor jezelf. Kies vijf personen die je bewondert, die een voorbeeld of een rolmodel voor je zijn.

De Debatclub

- Waarom is Sammie lid geworden? (p.15 Ze was 14 jaar en voelde zich niet thuis op school, ze was onhandig en verlegen. Ze wist alles over Midden Aarde uit De ban van de Ring maar niets over hoe het leven echt in elkaar zit. Haar moeder vond dat ze lid moest worden van een club.
- Herken je dat? Zeggen jouw ouders ook soms dat je “eens iets anders moet gaan doen, nieuwe vrienden moet leren kennen?”

Voor Sammie is de debatclub een ontdekking: “de hersens die je eerst gebruikte om (...) buitenaardse wezens uit je hoofd te leren, gebruikte je om gedachten, gebeurtenissen, manieren van denken te onthouden (...) die je in verband brachten met een reusachtige tijdlijn (...) een die echt was.”

Sammie beseft dat alles in de wereld en in de tijd met elkaar in verband staat en dat geschiedenis boeiend kan zijn. “Het gaf je hoop dat je deel kon uitmaken van de echte wereld.” En omdat ze een heel goed geheugen heeft is ze een kei in het debatteren. Ze is nu cool.

p.16: “Het zorgde er ook voor dat je beter wilde presteren op school zodat je, als je eindelijk in de echte wereld terecht zou komen, iets zou kunnen veranderen aan alle problemen waarover je debatteerde.”

Wijze lessen

Er staan nogal wat “wijze lessen” in dit boek. De hele eindspeech van Sammie is er een!

- p.205: Over vallen en opstaan.
- p.259 “Het leven is niet alleen een serie triomfen.”
- p.167 “Begrens jezelf niet. Bestudeer alles.”
- p.194 “Soms gaat het om de juiste timing.”
- p.289 “Je moet gewoon het plan aanpassen. Doe ze omdat het goede dingen zijn om te doen. Doe ze gewoon omdat je ze wilt doen.”
- p.366 “Verhalen zijn altijd goed”
- En zo zijn er nog wel meer.
- Was het je opgevallen?
- Wat vind je daarvan? Horen ze in een boek? Of vind je het overdreven: ik hoor al genoeg wijze lessen op school en thuis, nee dank je!

Lezen jullie een boek wel eens opnieuw?

Je hebt van die lievelingsboeken die je eigenlijk zo ongeveer uit je hoofd kent maar die je toch graag blijft lezen. Dan ontdek je vaak details waar je de eerste keer niet op lette. Kleine verrassingen die het boek nog leuker of mooier maken.

- Heb jij boeken twee of meer keer gelezen?

Dat kan echt de moeite waard zijn, een goed voorbeeld zijn de Harry Potter boeken. In het laatste boek, *De Relieken van de Dood*, komen een heleboel details, gebeurtenissen en personen voor die eigenlijk allemaal al voorkwamen in de zes vorige maar die niet zo belangrijk leken. Als je die opnieuw leest krijgen ze een nieuwe boeiende betekenis. Maar ook als je daar niet op gelet hebt blijven het spannende boeken.

In Het Geheugenboek is dat ook zo.

- p.151 “Coop glimlachte en knipoogde en ja hoor, op dat moment zag ik waarom meisjes wilden dat hij de basis vormde van hun menselijke piramide.” Dat zinnetje staat ook op p.49 als Sammie hem gaat vertellen dat ze ziek is.
- Hemden met palmbomen komt in het begin voor als ze een website bekijkt over NPC met zieke kinderen die T-shirts met palmbomen erop dragen. Daar wil ze niet bij horen. p. 39! Dat beeld komt later terug als de ziekte verergert. (p.219) “Ga maar hemden met palmbomen erop inslaan.”
- En doorheen het hele boek komen hints dat Coop de jongen is waarvan ze echt houdt, alleen weet ze het zelf nog niet.
 - Ze delen heel veel jeugdherinneringen, hij voelt zich op zijn gemak bij haar thuis (p.231).

- Zij weet dat hij allergisch is voor bijen en is bezorgd (p.285).
- p.79 “ We komen van dezelfde berg.
- p.194 “Later besepte ik dat hij me misschien had uitgenodigd.”
- p.271 “Ik vroeg je om met me uit eten te gaan bij Molly's.”
- p.288 Hij helpt haar als ze moet overgeven.
- p.316 “... om een of andere reden wilde ik niet dat hij wegging.”

Is dit een “Tranentrekker?”

Uitgevers zetten vaak citaten uit recensies en commentaren van lezers op de achterkant van een boek. Hier hebben ze er zelfs de eerste bladzijden mee gevuld. Dat is natuurlijk om reclame te maken voor een mooi boek.

- Heb je ze gelezen? Ben je het ermee eens? Of vind je ze overdreven? Er wordt nogal de nadruk gelegd dat lezers moesten huilen...
- Kun je zelf zo'n kort commentaar schrijven? Probeer het eens!

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op ‘Welke boeken moet ik lezen’ en dan op de groep en het boek in kwestie.